

Karl-Erik Häggblad, retrospektiv Rådhuset, Ö-vik t.o.m. 2 maj

Den Örnsköldsviksfödde målaren och skulptören Karl-Erik Häggblad (1924-2003) orsakade (mot sin vilja) en av de största konstdebatterna i Sverige under förra seklet. Moderna Museet köpte 1961 in hans "Kaskad II", ett collage med en målning av ett vattenfalls rörelse som övergick i en plastpåse fullt av skissboksblad. Denna typ av "öppen konst" orsakade en het diskussion i storstadspressen och kan närmare studeras i boken "Är allting konst" från 1963. Men Häggblad var ingen antagonist och höll sig på sin kant, fortsättande sitt mer eller mindre filosofiska konstnärskap. Frågor om rummets och objektets fysikaliska dimensioner sysselsatte honom ständigt och han prövade en mängd olika förhållningssätt i måleri, grafik och skulptur att visualisera sina tankar, eller syner. Pendlingsområdet mellan konst och vetenskap har i vår tid fått allt större uppmärksamhet, och vetenskapen själv (som inom kvantfysiken) har alltmer, om än motvilligt, sett sig tvungna att öppna dörrar mot filosofi och konst.

Karl-Erik Häggblad skriver i en text från 1994 om möjligheten att synliggöra en fjärde rumsliga dimension, förutom längd, höjd och bredd. Han finner en provisorisk lösning i den s.k. hyperkuben. Den består av en yttre öppen kub och en inre motsvarande fast mindre kub. I de mellanrum som uppstår mellan de två kuberna (vilka kan markeras med linjer mellan kubernas motsvarande hörn) bildas sex nya kuber, som tillsammans med grundkuberna skapar åtta kuber. Hyperkuben ger möjlighet att betrakta ett objekt från alla dimensioner, plus att ständigt kunna se dessa i förändringar och i växelverkan. Men en fjärde dimension kan man inte se, kanske bara ana runt hörnen. Häggblad försökte visualisera hyperkuben genom att frilägga alla enskilda kuber på en plan yta, och han jämför med blockläsningen av en text där man sätter blicken på en grupp av ord och samtidigt kan uppfatta innebörden utan att läsa rad för rad. (Kanske ett slags split vision, kunde jag tillägga för att använda hockeyspråk.) Det går bara att göra som katten runt het gröt, vi vet att det finns något men vi kommer inte åt det. Inom kvantfysiken talas det om ett tomrum vi inte kan se men vet att det finns. Häggblad avslutar texten med orden: "Söka någon sorts bild av den för mig obegripliga, 'ofullständiga' verkligheten." Men så har han tillagt med penna därunder: "PS. Och bilden blir verklighet."

Drivkraften att försöka gestalta kroppens (kuben – klotet) verkliga premisser är naturligtvis en hopplös uppgift. Saker och ting ser ut som de gör, eller är som de ser ut. Genom Häggblads dissekering av klotet, när han klyver det i fyra likadana delar, vill han frigöra formens inre spänningar. Öppna upp det som håller ihop den slutna "definitiva" kroppen, som om det universellt enkla i kuben och klotet är alltför rent eller stumt och egentligen bär på helt andra hemligheter. Kaos? Tomhet? Vad är det som frigörs?

Men vi kan nog lämna hans vetenskapliga spekulationer åt sidan och låta oss njuta av de närmast poetiskt - visionära resultaten i konstverken. Men nog ser det ut som en tanke att många av hans vattenbilder innehåller fragment som påminner om det senaste inom kvantfysiken, strängteorin. När kuben och klotet omvandlas i måleriet till sfär och till ett slags rörligt, rinnande och pulserande rum, när detta fylls av kraft, förtätning och expansion.

Karl-Erik Häggblad målar vattnets rörelser, lyfter fram det kosmiska perspektivet i naturens små händelser och frisläpper fördolda energier. Här frammanas ett landskap där de inre krafterna i materien ges fritt utlopp i en ständigt dynamisk utveckling. Det man inte kan observera i vetenskapen kan ändå åskådliggöras i konsten, inte som tvärsäkra dokument utan som ett antal fria förslag vilka ytterligare kan fördjupa vår förundran inför verkligheten.

Utställningen är bra presenterad med olika hållpunkter: ett rum med hans fragmenterande, utsträckta kubskeer, ett "kosmiskt" rum med klotets sprängning och övergång till sfär, ett tredje rum med vattenbilderna, ett fjärde med de lekfulla och färgstarka trämobiler han gjorde på sextiotalet. I det övre rummet finns hans stora målningar och skulpturer som tillsammans ger besökaren en nästan fysisk möjlighet att gå in i kärnan av hans konst, inträdandet i den tomma kuben och samtidigt betraktande "öppenheten".

Jan K Persson